

תלמידים יקרים: אישית, אני עומד לבחור ב...

מורים הם אזרחי המדינה, וככאלה גם הם עומדים לבחור. אלא שבנוסף להיותם אזרחים, מורים הם "גם" מחנכים, מורים מקצועיים, מנהלים, "סגנים" ועוד. ככאלה, יש להם "אמירה" לא רק בינם לבין עצמם אלא גם בינם לבין תלמידיהם. דעתי היא כי טוב יעשו המורים אם יתייחסו, ולא בסמוי אלא בקול צלול ובהיר, למתרחש במדינה, ובהחלט כן - גם לפוליטיקה, למפלגות, לבחירות בכלל ואפילו - רחמנא ליצלן - לבחירתם האישית בפרט: "אני עומד לבחור ב..."

והנה עולים הזמזומים, שלא לדבר על הגוערים: מותר להם? היעלה על הדעת שמורים ישמיעו דעות פוליטיות? שיאמרו למי הם מצביעים? שישפיעו על תלמידיהם?

תשובתי: לא "מותר" אלא "צריך". לא "רשות" אלא "חובה". קיום מצות "ובחרת" !

האמת היא שמפליא מדוע בכלל צריך לנמק אמירה כה פשוטה. אמת, בית ספר אינו מוסד פוליטי, ואסור לו להיות מוסד פוליטי. כך בית הספר, וכך גם סגל ההוראה – מחנכים ומורים ומנהלים וכו' אינם פוליטיקאים. ואולם, מה בין זה לבין היות המורה אזרח בר-זכות בחירה? וכל עוד המורה אינו מטיף ומנהל תעמולה, מנחה ומצווה לתלמידיו איך ומה להצביע, וכל עוד אינו שולל את הלגיטימציה מדעות אחרות וממפלגות אחרות, וכל עוד הוא מאפשר בכיתתו שיג ושיח שיויוני ופתוח על מכלול הדעות והמפלגות וכו', מדוע שהדבר ייאסר עליו? להיפך, דומה שבדיוק לזה אנחנו מצפים ממנו: לייצג מול תלמידיו את האדם החושב (Le Penseur), כשם פסלו הנודע של הפסל הצרפתי אוגוסט רודן), הבודק, המוודא, זה שלבסוף גם בוחר באופן מושכל ולא "המוני". היש לך שיעור אזרחות טוב מזה ?

רבים מאיתנו רגילים לצטט את מאמרו של הרב קוק על "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", שלום שהוא פועל יוצא מריבוי דעות מבורך. לא מונוליטיות משעממת, אלא הרמוניה של קולות שונים. אנחנו גם מזכירים לא פעם את הברכה שברבי שנים עשר השבטים, על גווניהם השונים, שרק בשונותם הם יוצרים קשת צבעים ולא צבע אחד, אחיד ומשעמם. סימפונית הקולות, עליה העמיד בעל ערוך השולחן את דרכה ונעימתה של תורה, אף היא מכווניה לאותו מסר: קונצרט של קולות ולא צליל אחד ויחיד. ואם עומדים אנחנו מעט אחרי חג החנוכה, הרי גם בהקשר זה ידועים דברי הראי"ה קוק על שמונה מסרים, שמונה תכנים, שגלומים בשמונת הנרות, שכל אחד הוא אור נפרד וכולם יחד נר אחד: להדליק "נר" – לשון יחיד – "של חנוכה". סוף דבר: אין כל סתירה בין ריבוי דעות ובין אחדות, ולהיפך: אין כל משמעות לאחדות אם לא קיימות שונות בדעות.

לכך בדיוק ניתן לצפות ואף לדרוש ממורה הגון. הצג את "האור" שלך, את דעתך ועמדתך, ביושר ובגלוי, בהנמקה ובהסברה. חלילה לא בכפייה, חלילה לא בסתימת פיות של הדעות החולקות. כל עוד כך הדבר נעשה, בישרות ובהוגנות, הרי שהדבר לא רק אפשרי, לטעמי הוא הרצוי.

חזקה על מורה ומחנך זה, שבמהלך דבריו, ולצד הבעת בחירתו האישית, יוסיף וילמד עם תלמידיו - למשל - את מה שכתב הרב צבי יהודה קוק אחר פרשת אלטלנה, ודאג לפרסם בעיתונות: "אל נא יחליט כל אחד מאתנו, כל מפלגה וארגון וחלק, אשר כולם הלא את טובת עמנו ותקומת ארצנו דורשים, כי רק איתנו כל האמת וכל הצדק. אל יחפוץ ואל ידמה, במצבנו האיום הזה, להטיל את

דעתנו בכפיית ידיים על חברו... נזכור את כוונת הצדק והאידיאליות שבכל אחד מאתנו, ונמצא את הדרך הנכונה והמתאימה לסידור היחסים שבינינו" ("את אחי אנכי מבקש" - לנתיבות ישראל). ועם זאת, לצד זה וממש ללא שום סתירה: "אני עצמי בוחר ב... כי...".

אמת, כל שנימנה על סגל הוראה בית-ספרי אינו יכול ואינו רשאי להתעלם מהנחיות רשויות ממונות – חוזרי מנכ"ל וכו'. לענין זה נאמר בקצרה כי מילת המפתח היא: שלילת הטפה ותעמולה. משרד החינוך מעודד שיח מברר ומלבן והוא אינו חוסם הבעת דעות אישיות, ובלבד שלא נשללת הבעת דעה שונה ואף מנוגדת (שבמרחב החוקי והלגיטימי), שלכולן ניתן מקום של כבוד, שאין התלהמות ונשמרת תרבות של שיח. בלשון חוזר מנכ"ל משרד החינוך, ההבחנה היא "בין חינוך לתודעה ולמעורבות פוליטית-חברתית ואזרחית, שהוא מותר ואף רצוי, ובין הטפה לתפיסה פוליטית-מפלגתית מסוימת, שהוא פסול ואסור". [לנוחות הקוראים, להלן הפניית לינק למסמך שהוכן עבור הכנסת ואשר עוסק בעניין

זה: <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02823.pdf>; תמצית מתפרסמת באתר

מכללת אורות ישראל: <http://www.orot.ac.il/publications/educational-articles/DocLib/>

[20-%20הכתה20-%20והמפלגה.pdf](http://www.orot.ac.il/publications/educational-articles/DocLib/20-%20הכתה20-%20והמפלגה.pdf)

אמור מעתה: בית הספר הוא מוסד הוא א-פוליטי וככזה הוא מתכלל מיגוון דעות; המורה בבית הספר הוא אזרח בעל עמדה ובעל דעה וכל עוד אינו מנצל את הבמה לרעה, יבורך על היותו מעורב ואיכפתי.